

Haladó Pénzügytan tételsor

Államháztartás fogalma, alrendszerei;

Az államháztartás fogalma:

- Az államháztartás **közgazdasági fogalma**: az államháztartás közfeladatok ellátását finanszírozó gazdálkodási rendszer.
- **Feladat-megközelítésben** minden olyan tevékenység, amely az állami államháztartás vagyont vagyonát hasznosítja, vagy amelyet folyó államháztartási bevételekből finanszíroznak.
- **Szervezeti megközelítésben** az államháztartás azon szervezetek köre, amelyek az államháztartás részét képezik, és amelyekre az államháztartási gazdálkodás szigorú szabályait alkalmazni kell.
- Az Áht. 2010. jan. 1-től definíciót nem tartalmaz, **a szabályozás alapvetően szervezeti megközelítésű, de elmozdult a feladat-megközelítés irányába.**

Az államháztartás alrendszerei:

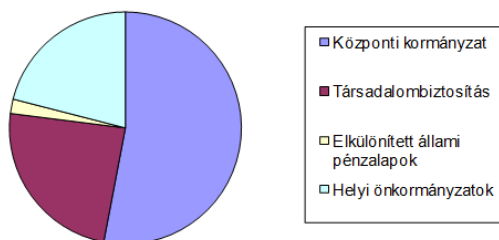
Központi alrendszer:

- a **Magyar Állam mint közjogi kötelezettségek és jogosítványok alanya** (alapszerűen finanszírozott állami feladatok is!)
- **Az alábbi jogi személyek**
 - └ a Magyar Állam,
 - └ központi költségvetési szervek,
 - └ jogi személyek, amelyeket törvény a központi alrend-szerbe sorol,
 - └ Kormány vagy a központi alrendszerbe tartozó jogi személy által alapított költségvetési szervek

Önkormányzati alrendszer

- helyi önkormányzatok,
- kisebbségi önkormányzatok,
- önkormányzati költségvetési szervek,
- jogi személyek, amelyeket törvény az önkormányzati alrendszerbe sorol,
- költségvetési szervek, amelyek alapítója az önkormányzati alrend-szerbe tartozik.

Az államháztartás rendszerének belső arányai:

Az államháztartás rendszerének legfontosabb közös szabályai:

- **Éves költségvetés szerinti gazdálkodás**
 - └ Költségvetés: pénzügyi terv, szembeállítja az állami vagy önkormányzati feladatok ellátására fordítható költségvetési kiadásokat a költségvetési bevételekkel
 - └ Költségvetés egyenlege (hiány/többlet), elsődleges bevétel, elsődleges kiadás, elsődleges egyenleg, külső tétel, belső tétel fogalmi!
- **Előirányzatokkal való gazdálkodás**
 - └ Költségvetési gazdálkodás: a bevételi előirányzatok teljesítésének kötelezettsége, a kiadási előirányzatok felhasználásának jogosultsága
 - └ Kiadási előirányzatokhoz kapcsolódó fogalmak: tárgyévi kötelezettségvállalás és utalványozás, tárgyéven túli kötelezettségvállalás, hosszú távú állami kötelezettségvállalás
 - └ Bevételi előirányzatok: többletbevétel felhasználásának szabályai, bevételek elmaradása (kiadási előirányzatok csökkenthetők, zárolhatók, törölhetők)
 - └ Előirányzat-módosítás, előirányzat-átcsoportosítás

A központi költségvetés főbb bevételei és kiadásai:

BEVÉTELEK	KIADÁSOK
I. GAZDÁLKODÓ SZERVEZETEK BEFIZETÉSEI (társasági adó, EVA)	I. TÁMOGATÁSOK (egyedi és normatív támogatások, fogyasztói árkiegészítés, családi támogatások, szociális juttatások, civil szervezetek támogatása)
II. FOGYASZTÁSHOZ KAPCSOLT ADÓK (áfa, jövedéki adó, regisztrációs adó)	II. KÖLTSÉGVETÉSI SZERVEK, FEJEZETI KEZELÉSŰ ELŐIRÁNYZATOK KIADÁSAI
III. LAKOSSÁGI BEFIZETÉSEK (pl. személyi jövedelemadó, illetékek)	III. ÁLLAMHÁZTARTÁS ALRENDSZEREINEK TÁMOGATÁSA
IV. KÖLTSÉGVETÉSI SZERVEK, FEJEZETI KEZELÉSŰ ELŐIRÁNYZATOK BEVÉTELEI	IV. ADÓSSÁGSZOLGÁLAT
V. BEFIZETÉSEK AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS ALRENDSZEREIBŐL	V. EGYÉB KIADÁSOK (befizetés az EU költségvetésébe, kormányzati rendkívüli kiadások, állami vagyonnal kapcsolatos kiadások)
VI. EGYÉB BEVÉTELEK (állami vagyonnal kapcsolatos bevételek, uniós bevételek, adósságszolgálat bevételei)	VI. TARTALÉKOK (általános tartalék, céltartalékok)

A központi költségvetés szerkezeti rendje:

FEJEZETEK (fejezetrend)	Szervezeti fejezetek (államhatalmi szervek, minisztériumok, kivételesen központi államigazgatási szervek, testületek) Funkcionális fejezetek pl. a helyi önkormányzatok támogatásai
CÍMEK (címrend)	Szervezeti címek (egy-egy költségvetési szerv, vagy költségvetési szervek együttesen, további bontásaként esetenként alcím) Funkcionális címek („fejezeti kezelésű előirányzatok” és egyéb funkcionális címek, további bontásuk: alcím, azon belül jogcímcsoportok, esetenként további tagolásként jogcímek)
ELŐIRÁNYZAT-C SOPORTOK	1. Működési költségvetés, 2. Felhalmozási költségvetés, 3. Kölcsönök, 4. Egyéb speciális célú előirányzatok
KIEMELT ELŐIRÁNYZATOK	Működési költségvetésen belül pl. személyi juttatások, munkaadókat terhelő járulékok, dologi kiadások. Felhalmozási költségvetésen belül: intézményi beruházási kiadások, felújítások

Költségvetési ciklus:

SZAKASZ	IDŐBELI ELHELYEZÉS	FŐBB FELELŐSÖK	FELADATOK
Döntés-előkészítés	április-szeptember	Fejezeti irányító szerv, államháztartásért felelős miniszter, Kormány	Költségvetési irányelvek, tervezés, törvényjavaslat
Döntés	Október-december	Állami Számvevőszék, Országgyűlés	Főösszegek meghatározása, törvény elfogadás
Végrehajtás	A költségvetési év	Kormány, fejezeti irányító szerv, költségvetési szervek	Elemi költségvetések készítése, előirányzatok teljesítése
Ellenőrzés	Költségvetési évet követő év	Kormány, Állami Számvevőszék, Országgyűlés	Zárszámadási törvény előkészítése, elfogadása

Az államadósság: egy adott országban a helyi (önkormányzati), a szövetségi és a központi kormány adósságainak (tartozásainak) konszolidált összege. Fogalmába beletartozik az állami kezeség- és garanciavállalás miatt keletkezett hiteltartozás, az elkülönült pénzalapok és az állami beruházásokat kezelő intézmények hitelei, valamint az állami vállalatoktól átvállalt hiteltartozás is. Névleges törlesztés, ha az állam az adósság törlesztésére újabb hitelt vesz fel. Hitelfelvétel történhet a kormányzat különböző szintjein (központi, szövetségi és helyi szervek adósságai).

Államadósság finanszírozása:

Államadósság belföldi finanszírozása történhet:

- Államháztartáson belül
- Jegybanki hitelnújtással
- Üzleti bankok által, értékpapírok vásárlásával
- Vállalatok és a lakosság által

Államadósságot külföldről finanszírozhatják:

- Nemzetközi szervezetek
- Más országok
- Külföldi bankok
- Nemzetközi alapok
- Külföldi befektetők

Államadósság finanszírozásának eszközei:

- Hosszú- vagy középlejártú kötvény
- Rövid lejártú kincstárjegy és kincstári váltó
- Hosszú lejártú kölcsön és hitel
- Rövid lejártú kölcsön és hitel

Államadósságra ható tényezők:

- Egy ország államadósságát alapvetően négy tényező befolyásolja. A legegyszerűbb tényező a kamatkiadások mértéke, amelyeket a már meglévő adóssága után kell fizetnie az államnak. A kamatok mindig kiadást jelentenek, ezért ha az állam nem tesz egyéb lépéseket, akkor a kamatok évről évre növelik az adósság mértékét.
- A második tényező a költségvetés elsődleges egyenlegének az alakulása, ami az állam bevételeinek és kiadásainak a különbségét mutatja. Ez egyszerűsítve azt jelzi, hogy nyereséges, vagy veszteséges volt-e az állam az adott évben. Ha az elsődleges egyenlege pozitív, akkor a többletjövedelmét az adósság mértékének csökkentésére tudja használni, így a következő évben már az adósság mennyisége, és a hozzá kapcsolódó kamatkiadások is alacsonyabbak lesznek.
- A harmadik tényező a GDP változása, a gazdasági növekedés mértéke. Látszólag ennek nincs közvetlen kapcsolata az államadósság mennyiségével, de mégis nagyon fontos, mivel az államadósságot a GDP arányában fejezik ki. Ha nő a GDP, akkor arányában nézve automatikusan alacsonyabb lesz ugyanaz a mennyiségű adósság. Ezért mondják gyakran a közgazdászok, hogy az államadósságot ideális esetben „ki lehet nőni”, vagyis a gazdaság növekvő méretéhez képest egyre kisebb terhet jelent a változatlan adósságállomány.

- Az utolsó tényező az infláció, ami a tapasztalatok alapján a legnagyobb mértékben járult hozzá az USA nagy adósságának leépüléséhez. Az infláció akkor csökkenti az államadósságot, ha az adott ország a saját devizájában van eladósodva, és képes a saját fizetőeszközét gazdaságpolitikai eszközökkel elértékteleníteni. Amerika esetében ez úgy történt, hogy a szándékosan generált infláció miatt, a dollár leértékelődött, így a dollárban kifejezett adósságállománya egyre kevesebbet ért. Tehát hiába fizette ki rendszeren, az utolsó dollárig kötelezettségeit, azok a dollárok már nem értek annyit, mint amikor kölcsönvette őket.

Magyar államadósság alakulása:

Az államadósság alakulása*

A GDP %-ában		2008	2009	2010	2011
Bruttó adósságráta		73,0	80,2	82,2	78,3
Bruttó adósságráta változása		7,2	7,2	2,0	-3,9
Az adósságráta változásának tényezői					
Elsődleges egyenleg hatása		-0,8	-0,6	-1,1	-1,7
Kamatkiadás hatása		4,3	4,4	4,9	4,5
Egyéb tényezők hatása		6,4	1,7	-0,8	-2,0
GDP növekedés hatása		-2,6	1,6	-1,0	-4,7
<i>Implicit kamatláb az adósságállományon (%)</i>		<i>6,2</i>	<i>5,7</i>	<i>6,1</i>	<i>5,8</i>
<i>Nettósított adósságráta alakulása**</i>		<i>67,4</i>	<i>75,8</i>	<i>78,6</i>	<i>76,6</i>

* Kerekítés miatti eltéréseket tartalmaz

** A finanszírozási céllal fel nem használt nemzetközi hitelekkel nettósított adósságráta

Az államháztartás alrendszerei közül az Önkormányzati alrendszer:

- helyi önkormányzatok,
- kisebbségi önkormányzatok,
- önkormányzati költségvetési szervek,
- jogi személyek, amelyeket törvény az önkormányzati alrendszerbe sorol,
- költségvetési szervek, amelyek ala-pítója az önkormányzati alrend-szerbe tartozik.

Az önkormányzatok gazdasági önállóságának alkotmányos alapjai: Az Alkotmány IX. fejezete

- önkormányzati tulajdon és tulajdonosi jogok
- a bevételekkel való önálló gazdálkodás
- a közfeladat-ellátás pénzügyi fedezetének megalapozása
- a helyi adóztatási jog (csak a települési önkormányzatok!)
- a vállalkozási szabadság

Az önkormányzatok vagyona

I. Önkormányzati törzsvagyon

- Körét az Ötv., más törvény, és az önkormányzat rendelete határozza meg, közvetlenül kötelező önkormányzati feladat ellátását vagy közhatalom gyakorlását szolgálja
 - └ forgalomképtelen vagyontárgyak (pl. közutak, közterek)
 - └ korlátozottan forgalomképes vagyontárgyak (pl. középületek, közművek)

II. Forgalomképes önkormányzati vagyon

- hasznosítása alapvetően önkormányzati döntés alapján
- vállalkozásban való részvétel korlátai (!)

A helyi önkormányzatok bevételei

I. SAJÁT BEVÉTELEK

Helyi adók (építményadó, telekadó, kommunális adók, iparüzési adó); *díjak* (pl. parkolási díj, közterület-használati díj); *bírságok*; *vállalkozásból, az önkormányzati vagyon hozadékából származó bevételek*; *önkormányzati vagyon értékesítéséből származó bevételek*; *átvett pénzeszközök*; *vadászati jog* haszonbérbe adása; *a pénz- és tőkepiacról felvett pénzeszközök* (hitel, kötvénykibocsátás bevételei)

II. ÁTENGEDETT KÖZPONTI BEVÉTELEK

SZJA, gépjárműadó, illeték (jellegét tekintve), termőföld bérbeadásából származó személyi jövedelemadó

III. ÁLLAMI HOZZÁJÁRULÁSOK, TÁMOGATÁSOK

Normatív költségvetési hozzájárulások; normatív, kötött felhasználású támogatások; központosított előirányzatok; működőképesség megőrzését szolgáló kiegészítő támogatások; fejlesztési és vis major támogatás; előadó-művészeti szervezeteket fenntartó/támogató önkormányzatoknak nyújtott támogatás; cél- és címzett támogatások („kifutóban” lévő támogatási fajta); a leghátrányosabb helyzetű kistérségek felzárkóztatásának támogatása.

Költségvetési ciklus

A) A költségvetés előkészítése

- költségvetési koncepció
- költségvetési tervezet elkészítése
- költségvetési egyeztetések

B) A költségvetési döntés

- a költségvetés tartalmi elemei

C) A költségvetés végrehajtása

- helyi önkormányzati költségvetési szervek

D) A költségvetés végrehajtásának ellenőrzése

- zárszámadási rendelet elfogadása (költségvetési beszámoló)

A helyi önkormányzatok gazdálkodásának ellenőrzése

1. Állami Számvevőszék

2. Könyvvizsgálat

- állandó: megyei, megyei jogú városi, fővárosi és fővárosi kerületi önkormányzatok,
- eseti: hitelállomány és előző évi teljesített kiadás 300 millió felett.

3. Kincstári ellenőrzés (központi költségvetési hozzájárulások igénylésének jogossága, felhasználásuk szabályszerűsége)

4. Pénzügyi bizottság (2000 fő feletti lélekszámú települések)

5. Belső kontrollrendszer (kialakítása, működtetése a jegyző feladata)

- FEUVE
- Belső ellenőrzés

Elkülönített állami pénzalapok fogalma;

Az elkülönített állami pénzalapok működése:

- Fogalma: az állam egyes feladatait részben államháztartáson kívüli forrásokból finanszírozó olyan alap, amely működésének jellege az államháztartáson belül elkülönített finanszírozást tesz szükségessé.
- Törvényi létesítési feltételek: kizárólagos országgyűlési hatáskör, az alap rendeltetése, bevételi források, teljesíthető kiadások, felelős miniszter
- Bevételi oldalon: járulékok, hozzájárulások, egyes alapoknál önkéntes befizetések (adományok, segélyek)
- Kiadási oldalon: felhasználási kötöttség
- Jelenleg működő alapok: Munkaerőpiaci Alap, Bethlen Gábor Alap, Központi Nukleáris Pénzügyi Alap, Nemzeti Kulturális Alap, Wesselényi Miklós Ár- és Belvízvédelmi Kártalanítási Alap, Kutatási és Technológiai Innovációs Alap.

A monetáris politika célja, eszközei és az eszközök kockázatmechanizmusa;
Az Magyar Nemzeti Bank monetáris politikai eszköztára

1. Az eszköztár helye az inflációs célkövetés rendszerében:

A monetáris politika céljai:

Végső cél

- árstabilitás elérése: 3% körüli infláció
- inflációs cél 2007-től folyamatosan 3%+/-1%

Közbülső cél

- az inflációs prognózis az inflációs cél közelében legyen
- legutóbbi prognózis: 5,6% 2012-re; 3% 2013-ra

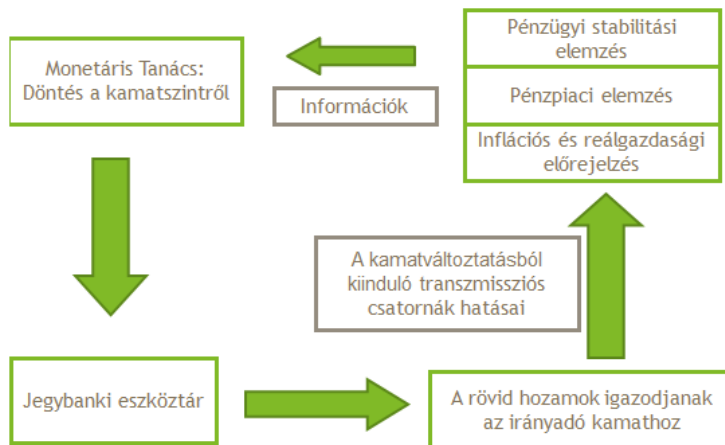
Közvetlen, operatív cél:

- a rövid piaci kamatok összhangban legyenek a jegybanki kamattal és az arra vonatkozó várakozásokkal
- rövid táv: 3-6 hónap

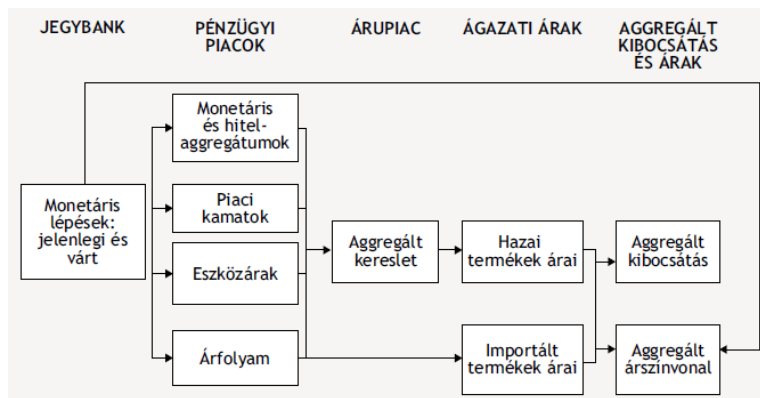
MNB monetáris politikai eszközrendszere:

Irányadó eszköz: Kéthetes kötvény → ***Operatív cél:*** Rövid kamat = várható irányadó kamat
→ ***Közbülső cél:*** Inflációs előrejelzés = középtávú inflációs cél → ***Végső cél:*** Árstabilitás

Az MNB döntési mechanizmusa: a jegybank elsődleges célja az árstabilitás elérése és fenntartása.

Transzmissziós csatornák: a monetáris politikai döntések milyen úton befolyásolják a kibocsátást és az inflációt

2. Az eszköztár felépítése:

A monetáris politikai eszköztár célja, alapelvei:

- A reálgazdasági és inflációs előrejelzés, a pénzpiaci helyzet és a pénzügyi stabilitási szempontok alapján a döntéshozók döntenek arról, hogy milyen kamatszint mellett tartják elérhetőnek az inflációs célt.
- Az eszköztár feladata, hogy a pénzpiaci hozamok „igazodjanak” az irányadó kamat szintjéhez
 - └ Az aktuális szintet és a kamatváltoztatási várakozásokat tükrözzék.
 - └ Ne függjenek a likviditási helyzettől, a bankközi piaci folyamatoktól.
- Az eszköztár alapelvei
 - └ piackonform felépítés (indirekt eszközök)
 - └ áttekinthető, biztonságos és költséghatékony felépítés
 - └ egyenlő bánásmód a piaci partnerekkel
 - └ piacépítés támogatása

Mi az eszköztár és kik az MNB partnerei?:

- Monetáris politikai eszköztár: a jegybank által végzett forint és devizapiaci műveletek összessége
- Partnerek: a tartalékszabályozás alá eső hitelintézetek megfelelő technikai feltételeknek teljesítése esetén
 - └ VIBER-, BKR-tagság
 - └ KELER értékpapír-számla
- Az instrumentumok céljának megfelelően (pl. gyors beavatkozásra szolgáló eszközök esetén) eszközönként eltérő partnerkör lehetséges
 - └ Egyes devizapiaci eszközök esetén külföldi szereplők is
 - └ Gyorstenderek esetén csak bankok

A forintpiaci eszköztár:

- Jellegét meghatározza, hogy a hazai bankok likviditása tartósan magasabb, mint amennyi a tartalékkötelezettség teljesítéséhez szükséges
- A tartós többletlikviditás oka:
 - └ korábbi (csúszó leértékelés) erős sávszéli intervenció
 - └ privatizációból, illetve az ÁKK deviza hitelfelvételéből származó deviza MNB-nél történő forintra váltása
 - └ EU források MNB-nél történő konvertálása
- A bankrendszer a tartós többlet-likviditást az MNB-nél kötvényben helyezi el

- Az MNB a felesleges likviditást (passzívan) kivonja, sterilizálja
- Ezért az MNB irányadó eszköze betét-oldali (és nem hitel mint pl. az EKB-nál)

A forintpiaci standard eszköztár:

CÉL	ESZKÖZ	FORMA	HATÁS
Monetáris politika alakítása	Irányadó kamat	Kéthetes kötvény	Rövid hozamok befolyásolása
Bankközi kamat-ingadozás simítása	Kamatfolyosó	Egynapos betét	Szélsőséges kamat-mozgások korlátozása
		Egynapos fedezett hitel	
	Kötelező tartalék	Átlagolási mechanizmus	A kamatok volatilitását csökkenti
	Gyorstender	Betét vagy fedezett hitel	Váratlan likviditási sokk kezelése

A jegybank irányadó eszköze:

- Kéthetes kötvény
- A hitelintézetek korlátlanul köthetik le forrásaikat, heti rendszerességgel
- Ennek kamatát az MT határozza meg (irányadó kamat, alapkamat)
- Célja: a pénzpiaci kamatszint jegybank által optimálisnak ítélt alakítása
- Közvetlenül képes hatni a rövid lejáratú kamatokra (operatív cél)
- A jegybanki kamat változtatása jelzés értékű, befolyásolja a piaci szereplők várakozásait

Kamatfolyosó:

- A jegybanki egynapos (O/N) hitel és betét kamata közötti folyosó
- Rendelkezésre állás az irányadónál kedvezőtlenebb (jelenleg +/- 1%) kamat mellett
- Célja: a pénzpiaci kamatok ingadozását mérsékelje, kis eltérések a jegybanki irányadó kamattól
- Átmeneti likviditáshiány esetén egynapos hitellehetőség értékpapír-fedezet ellenében; átmeneti likviditásbővség esetén betételhelyezés
- A bankközi piacon az egynapos kamatok a kamatfolyosó két széle között mozognak
- Válság óta óvatos banki likviditáskezelés, ami O/N betét felhalmozással és a kamatfolyosó aljához tapadó bankközi kamatokkal jár

Kötelező tartalék rendszer szerepe:

- A bankoknak forrásaik egy részét (2 évnél rövidebb futamidejű tartalékköteles forráselemeik 2-5%-a) jegybanki számlájukon kell elhelyezniük
- Célja: a pénzpiaci kamatok ingadozásának csökkentése
- Átlagolási mechanizmus: a tartalékkötelezettségnek egy havi átlagban kell megfelelni
 - └ Átmeneti likviditáshiány esetén alacsonyabb, átmeneti likviditásbővlet esetén magasabb tartalékszámra egyenleget tarthatnak a bankok
- Jövedelem-elvonás már nincs, a jegybank piaci kamatot fizet a tartalékokra
- Válság óta orr-nehéz/frontloaded tartalékteljesítés

Egyéb és nem hagyományos jegybanki eszközök:

- Tenderek, nyíltpiaci műveletek
 - └ hosszabb lejáratú hiteltenderek (2 hét, 6 hónap, 2 év)
 - └ FX-swap eszközök (egynapos, 3 hónapos, 2010-ig 6 hónapos is)
 - └ jelzáloglevél program (2010)
 - └ állampapír adás-vétel a másodlagos piacon, ritkán alkalmazott eszköz (pl. a 2008. őszi állampapír-piaci turbulencia időszakában)
- Gyorstender
 - └ a bankrendszer átmeneti likviditás-zavara esetén, ritkán alkalmazott eszköz (pl.: 2001 ősze)

Elfogadható fedezetek:

- Jegybank hitelt csak fedezet mellett nyújthat
- Elfogadható értékpapírok: állampapír, jelzáloglevél, megfelelő minősítésű kötvények (banki, vállalati), önkormányzati kötvények
- Fedezetkezelési gyakorlat
 - └ Fedezett hitel és nem klasszikus repo forma
 - └ Összevont fedezeti pool (egy értékpapír-portfólió az összes jegybanki hitelre)
 - └ Fedezet típusától és futamidejétől függő haircut (levonás) alkalmazása
 - └ Napi újraértékelés, szükség esetén pótlólagos fedezetbekérés

Az Európai Központi Bank (EKB – ECB):

- **EMI 1998. június 1:** Központi Bankok Európai Rendszere (EKB és a 27 EU-tag nemzeti bankjai)
- **1999. január 1., EKB:** monetáris politika irányítását az eurózóna országaiban

Feladatok: Az EK-et létrehozó szerződés és az alapokmány szabályozza

- **Elsődleges cél:** az árstabilitás fenntartása az eurózónán belül (2% alatt) a cél veszélyeztetése nélkül támogatni az általános gazdaságpolitikát
- a NB-ok mint az EKB megbízottai járnak el

Alapvető feladatok:

- az euróövezet monetáris politikájának meghatározása és végrehajtása
- devizaműveletek végzése, az euróövezetbeli országok hivatalos devizatartalékainak tartása és kezelése
- a fizetési rendszerek zavartalan működésének előmozdítása.

További feladatok:

- Bankjegyek kibocsátásának az engedélyezése
- Statisztika az NKB-kal együttműködve
- Nemzetközi és európai együttműködés

EKB saját műveletei:

- saját alapjainak kezelése,
- fizetési és elszámolási rendszerek felvigyázata,
- euróövezeten kívüli műveletek végrehajtása

az eszközök között a nagy devizakomponens befolyásolja a pénzügyi eredményt:

- **nyereség:** az euróövezeti NKB-ok között a részesedés arányába felosztják
- **veszteség:** általános tartalékalapból ill. a monetáris nyereségből fedezhető
- **monetáris nyereség:** bankjegykibocsátás és hitelintézeti betétek felosztás az EKB tőkéjéből való részesedés arányában

miért nem önálló központi bank:

- egyetlen központi bank politikailag elfogadhatatlan
- megmarad a NKB-k infrastruktúrája, operatív képességeik és szaktudásuk
- a hitelintézetek könnyebben hozzáférhetnek a jegybanki szolgáltatásokhoz

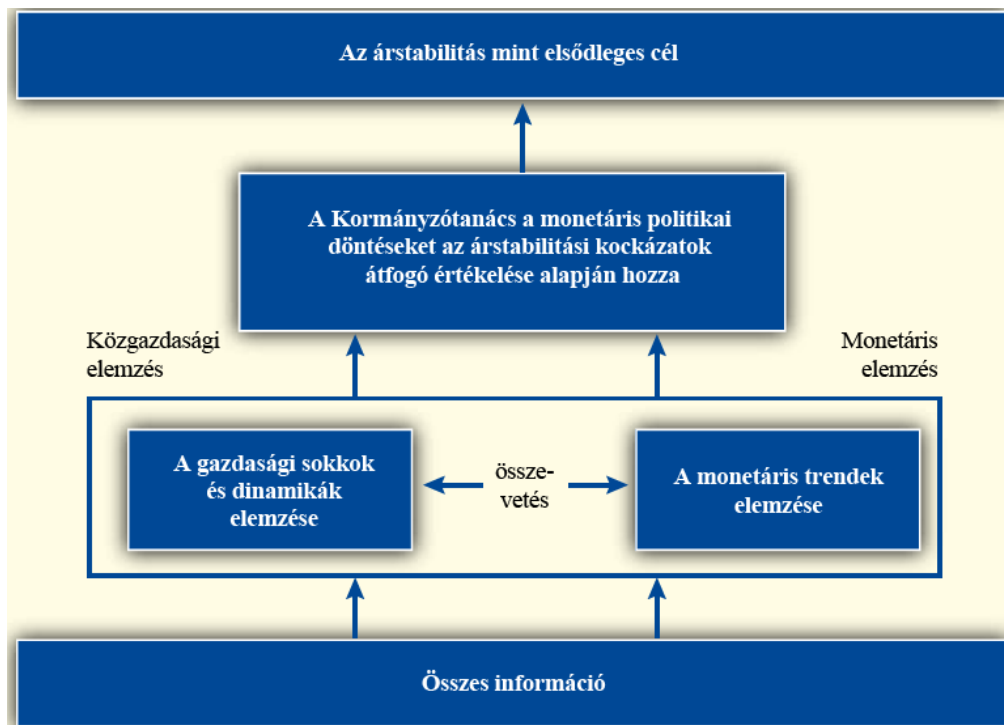
mon. pol.: csak az árszínvonal-befoly. (reálváltozók nem) árstabilitás → gazd-i növekedés

Tartós infláció ill. defláció elkerülése:

- árak relatív változásának felismerése → tudatosabban döntések
- a befektetők nem igényelnek inflációs kockázati felárat
- az erőforrásokat kevésbé fektetik nem termelékeny eszközökbe

rövid távon befolyásolja a gazdpolitikát: fluktuáció a kibocsátásban és a foglalkoztatásban

Monetáris politika két pilléres stratégiája:

Döntéshozatal:

- alkalmazottak száma: euróövezet NB-i: 50 000, EKB 1 300 (max. 5%) decentralizációs elv az operatív struktúrában nem azonos a szubszidiaritás elvével
- kettős funkció: irányítják a bankot és a KBER-t

A Kormányzótanács [Határozatok, iránymutatások]: kéthetente ülésezik, feladatköre: Az euróövezet monetáris politikájának kialakítása → EKB irányadó kamatai + Likviditás

Az Igazgatóság feladatköre [Utasítási jog]:

- előkészíti a Kormányzótanács üléseit
- végrehajtja az euróövezet monetáris politikáját
- gondoskodik az EKB napi működtetéséről

Az Általános Tanács, feladatköre főleg az EMI-től átvett feladatok + **[NB-k]**

- tanácsadói feladatok és statisztikai adatok gyűjtése;
- feloszlik, amint minden tagállam bevezette az eurót
- pénzügyi kérdésekben szavazás a JT-ből való részesedés arányában
- csoportokba sorolás mutatója: - 5/6 rész az ország aggregált GDP-jéből - 1/6 rész a a pü-i int.-ek mérlegének eszközállományából

A jegybanki intervenció fogalma, célja, lebonyolítás módja;

Intervenció: beavatkozás, közbeavatkozás;

Jegybanki intervenció: a jegybank devizapiaci művelete, amikor devizát vesz vagy ad el, a saját deviza értékének védelmében.

Intervenciók célok:

- Árfolyamcél követése (félreárazás korrigálása, sávon belül tartás, inflációs cél elérése érdekében)
- Piaci zavarok csillapítása (volatilitás csökkentése, a stabilizáló trendek erősítése vagy a megfelelő likviditás érdekében)
- Devizatartalékok kívánt szinten tartása
- Deviza biztosítása a piac számára

Intervenció a gyakorlatban I.:

Fontos devizát kibocsátó jegybankok ritkán interveniálnak, mert:

1. ha nagy és viszonylag zárt a gazdaság (USA, eurózána), akkor az árfolyamcsatornának kis szerepe van a gazdasági folyamatokban;
2. az intervenció szerepe csak a piaci mechanizmusok csillapítására korlátozódik;
3. ha sor is kerül rá, az intervenció mértéke a piaci forgalomhoz viszonyítva elég kicsi.

Ritkán interveniál: EKB, Fed, a kanadai, az angol, az új-zélandi jegybank Kivétel: japán jegybank

Intervenció a gyakorlatban II.:

Feltörekvő piacokon, kis, nyitott gazdaságokban fontos az árfolyam szerepe → gyakori a jegybanki beavatkozás. (az árfolyamrendszer típusától függetlenül)

Az intervenció megvalósítási módjai:

A cél: a kívánt hatás elérése → ennek függvényében kell megválasztani a módszert.

1. Sterilizált és nem sterilizált Sterilizáció: a jegybank intervenciók likviditási hatását nyíltpiaci vagy más műveleteivel ellensúlyozza (pl. hazai pénznemben denominált állampapírok eladásával vagy vételével) – annak érdekében, hogy a rövid kamat ne változzon. De vannak más eszközei is a JB-nek, hogy a kamatot állandó szinten tartsa (→ ez is egyfajta sterilizációnak tekinthető).

2. Egy JB egyoldalú beavatkozása Fennállhat a veszély, hogy egy másik JB monetáris lépése mérsékelheti, vagy ki is olthatja az adott JB beavatkozásának hatását. Több JB összehangolja intervenciók tevékenységét Nincsenek egymásnak ellentmondó lépések. Hitelesebb kép érhető el a piacon. Növekedhet a JB mozgásteret.

3. A JB bejelenti (elismeri) a devizapiaci beavatkozást? Ha igen: nyílt, ha nem: csendes. Az adott helyzettől függ, hogy melyiket célszerű alkalmazni.

Nyílt Nő a transzparencia, erős jelzés a piac felé (ha képes jól értelmezni a JB szándékát). Csendes Ha nem érdemes kockáztatni a hitelességet, vagy bizonytalan a siker, vagy csak a devizatartalékokat akarják alakítani, célszerűbb ezt választani. + sávon belül a sáv szélére való csúszás elkerülése végett.

4. Szabály alapú intervenció: Könnyebb döntést hozni, növeli az intervenció átláthatóságát.
Hátrányai: - az alkalmazott szabály konfliktusba kerülhet más szabályokkal; - sokba kerülhet a JB-nak, ha a piaci szereplők kiismerik; - nincs optimális szabály.

Diszkrecionális intervenció: Egyedi döntéseken alapul a beavatkozás.

5. Az intervenció színtere lehet: - azonnali devizapiacon; - határidős devizapiacon; - csere- és opciós ügyletek piacán;

Illetve lehet: - hazai piacon, előnye: a kereskedés legnagyobb hányada itt folyik + a JB itt a legjobban informált. - külföldi piacon:

1. ha csendes intervenciót akar a JB
2. ha az árfolyamra irányuló nyomás külföldi piacon jelentkezik
3. ha a hazai piac nincs nyitva és be kell avatkozni

Mitől függ az árfolyam?

Egyensúlyi elv: a devizakínálat- és kereslet számít, végső soron a külkereskedelmi mérleg pozíciója – külker. egyenlege határozza meg.

Vásárlóerő-paritás elve (fogyasztói kosarak összehasonlítása):

- Adott nemzeti valutából adott termékkör mennyibe fog kerülni. Mennyibe kerül saját nemzeti valutába ugyanannak a termékkosárnak a megvásárlása. Átszámítjuk másik ország valutájára. Alacsonyabb vagy magasabb árat kapunk. Ha ugyanazt a termékkört alacsonyabban vásároljuk meg, mint mások → másik országból átjárnak hozzánk vásárolni → a termék ára nő → nemzeti valutánk felértékelődik → nálunk a termék ára ↑, mert a kereslet is ↑

$$S^x = S_0 \cdot \frac{P_{\text{hazai}}}{P_{\text{külföldi}}}$$

- Abszolút vásárlóerő-paritásos árfolyam:

$$S_t^x = S_0 \cdot \frac{(1 + i_{\text{hazai}})^t}{(1 + i_{\text{külföldi}})^t}$$

- Relatív vásárlóerő-paritásos árfolyam:

- Valuta: nemzetközi elszámolások egyik eszköze (bankjegy, váltópénz, csekk)
 - Valutaárfolyam: Egy valutának a másikon kifejezett értéke.

Árfolyamrendszerek:

- Árfolyamrendszer: Az a mód, amelyen egy adott ország a saját fizetőeszközének viszonyait kialakítja más devizákhoz, ill. devizapiacokhoz.
- Típusai, kategóriái:
 - └ **Lebegő rendszerek**
 - └ **Köztes rendszerek**
 - └ **Rögzített rendszerek**

Lebegő (flexibilis, rugalmas) rendszer:

- A piac, vagyis a kereslet és kínálat határozza meg
- A központi bank nem avatkozik be az árfolyam mozgásába
- Magángazdasági szereplők alakítják

Köztes rendszerek:

- Szabályalapú köztes:
 - └ Árfolyamsáv (Bergsten-Williamson célsáv, Krugman-ERM célsáv)
 - └ Csúszó leértékelés (indexált, előre bejelentett)
 - └ Kosárhoz kötött, igazítható
- Diszkrécionális köztes:
 - └ Menedzselt, piszkos lebegtetés

Rögzített (fix) rendszer:

- Keményen rögzített:
 - └ Valutatanács
 - └ Dollarizáció (vagy euróziáció)
 - └ Monetáris unió
- Rögzítés kulcsvalutához
- Rögzítés valutakosárhoz

Árfolyamrendszer – befolyásoló tényezők:

- Mennyire nyitott az adott gazdaság
- Nemzetgazdaság világgazdasági súlya
- Hazai gazdaság termelési szerkezete
- Piacok fejlettsége és rugalmassága
- Nemzetközi pénz-, és tőkepiac liberalizáció
- Infláció

EMU és ERM2 árfolyamrendszerek:

- **EMU**: Európai Gazdasági és Monetáris Unió keretein belül működő eurózóna
 - └ **ERM2**: Eurózónán kívüli tagok árfolyamrendszere, 30%-os lebegési sáv a középparitás körül

Magyarország:

A forint árfolyamának alakulása 1946-tól:

- 1946 augusztus 1: forint bevezetése (1 \$= 11Ft 47 fillér)
- 1968: „aranykorszak” vége (1\$=30 Ft)
- 1968-1982: forint rendszeres felértékelése a dollárral szemben
- 1981-1982: egységes árfolyam bevezetése
- 1982: Magyarország az IMF tagja lett
- 1995. márciusig: a forintot közel 30-szor devalválták

A '90-es évek árfolyamintézkedései:

- 1990. március 31: a forint árfolyamát 11 valutából álló kosárhoz kötik
- 1990: MNB 16,1%-kal értékelte le a forintot a valutakosárral szemben
- 1991.március 1: valutakosár már csak 9 devizás
- 1991.december 9: a forint árfolyama 50-50%-ban függ a dollártól és az ecutól

A '90-es évek árfolyamintézkedései:

- 1992 közepe: bankközi devizapiacok bevezetése
- 1993. augusztus 2: ecut a német márka váltja fel
- 1994. május 16: visszakerül az ecu 70%-os súllyal (\$30%)
- 1990-1994: Magyarország árfolyamrendszere kötött

Csúszó árfolyamrendszer 1995-2001:

- 1995: a fix árfolyamrendszer és a csúszó (szűk) árfolyamrendszer kombinációt alkalmazta az MNB
- 1995 március 16: A Bokros-csomag részeként előre bejelnetett és naponta végrehajtott csúszó leértékelési rendszer ($\pm 2.25\%$ -os sáv, jegybanki intervenció a széleken), közben az árfolyamrendszer kisebb váltásai (valutakosár összetétele, folyamatos ütemcsökkentés)
- 1996-2000: csúszó árfolyamrendszer alkalmazása
- 1997. január 1: az ecu helyett ismét német márka
- 1999. január 1: német márka helyére az euró kerül 70%-os súllyal
- 2000. január 1: a forint mozgása csak az eurótól függ
- 2001. május 4: sávszélesítés elrendelése ($\pm 15\%$)
- 2001. október 1: a csúszó leértékelés megszüntetése, a forint deklarált középfárfolyama 276,1 Ft/€
- 2003. június 4: a sávközeget leértékeltek 2,26%-kal, a magyar nemzeti valutát 282,36 forint/euró paritáson kötötték az európai közös
- 2003.június 5: az ingadozási sáv 240,01-324,71 forintra módosul

Szabadon lebegő árfolyam 2008. február 26-tól:

- A forint szabadon lebeghet
- Árfolyamsáv eltörlése

1990-1994	Fix
1995	Fix, csúszó (szűk)
1996-2000	Csúszó
2001	Csúszó, fix (széles)
2002-2007	Fix (széles)
2008	Lebegő

IMF: Nemzetközi Valutaalap (International Monetary Fund)

- 187 ország tagja

Tágabb értelemben vett céljai:

- világgazdaság pénzügyi stabilitásának biztosítása
- valutáris biztonság megteremtése
- fizetési mérleghiányok enyhítése
- zavartalan nemzetközi pénzforgalom biztosítása
- nemzetközi likviditás biztosítása
- nemzetközi tartalékeszközök alkalmazása
- monetáris együttműködés előmozdítása
- nemzetközi kereskedelem lehetővé tétele
- foglalkoztatottság és a fenntartható gazdasági növekedés segítése
- a szegénység csökkentése.

Tevékenysége:

- kormányokkal és jegybankokkal folytatott gazdaságpolitikai konzultáció
- statisztikai adatbázis és előrejelzések kialakítása, kutatóbázis működtetése
- államoknak gazdasági szerkezet-átalakító és készenléti hitelek nyújtása
- fejlődő és szegény országoknak hitelek és segélyek nyújtása

IMF a 2008-9-es pénzügyi válság után, Dominique Strauss-Kahn újragondolta az IMF gazdaságpolitikai szerepét:

- nagyobb hitelkereteket tesz elérhetővé a tagállamoknak a fizetési mérleg problémák enyhítésére
- nagyobb hangsúly a makrogazdasági helyzet értékelésére;
- tőkepiaci fejleményeket folyamatában elemzi;
- lépéseket tesz a világban a drasztikus szegénység visszaszorítására

Prioritások:

- globális, regionális és országtanulmányokkal, vagyis a világgazdasági helyzet szakszerű és alapos feltárásával, illetve explicit tanácsadással;
- mint a jegybankok, az IMF is képes „verbális intervenció” gyakorlására: vezetőinek beszédei, nyilatkozatai, előadásai révén orientálja a világgazdaság főszereplőit;
- hitelnyújtással – márpedig az IMF a 2008-as válságra adott gyors reakcióként jelentős mértékben megreformálta hitelezési gyakorlatát

SDR - „Special Drawing Rights”:

Lehetséges igény szabadon használható pénzneme a Nemzetközi Valutaalap tagjainak

Létrehozásának célja:

- nemzetközi likviditás hosszú távú növelése
- nemzetközi tartalékok kiegészítése
- nemzetközi kereskedelem fejlődése
- multilaterális elszámolási rendszer kibontakozása
- árfolyam-stabilitás
- gazdasági stagnálás, túlkereslet, infláció elkerülése

Hitelei:

- A fizetési nehézségekkel küzdő tagországok kaphatják, kvótájuk alapján
- Vissza kell fizetni + válságprogramot is be kell mutatni
- Többféle hitel nagyon kedvező kamatozással
- Fiskális és monetáris szigorhoz kötötték a segítséget (kiigazító programcsomag)!
- Jelenleg 130! ország

IMF program két fő eleme:

- az állampapírpiac életben tartása és az államadósság folyamatos finanszírozásának biztosítása,
- a bankválság kezelése

Világbank (World Bank)

- 1944. július 1., Bretton Woods
 - └ (44 állam, ma 186)
- Székhelye: Washington DC.
- Intézményei:
 - └ International Bank for Reconstruction and Development (IBRD) - Nemzetközi Újjáépítési és Fejlesztési Bank
 - └ International Development Association (IDA) -Nemzetközi Fejlesztési Társulás
 - └ International Finance Corporation (IFC) - Nemzetközi Pénzügyi Társaság
 - └ Multilateral Investment Guarantee Agency (MIGA) - Nemzetközi Beruházás Biztosítási Ügynökség
 - └ Beruházási Viták Rendezésének Nemzetközi Központja (ICSID)
- Globalizáció fenntartható ütemének elérése
 - └ IBRD a közepes jövedelemmel rendelkező és fejlődő országok
 - └ IDA a legszegényebb országok
- Kedvezményes kamatozású vagy kamatmentes hitelekkel és segélyek
- oktatás
- egészségügy
- közigazgatás
- infrastruktúra
- pénzügyi intézmény
- mezőgazdasági, környezetvédelmi és a természeti erőforrások megőrzése

Világbank hitelei:

- Nem automatikus
 - └ jövedelemszinttől függ
- Célhitelek
 - └ meghatározott beruházás finanszírozása
- Programhitelek
 - └ szerkezeti átalakítást segít
- Társfinanszírozás működik
- Utóbbi években főleg a liberalizációt, deregulációt segítette

IMF	Világbank
Felügyeli a nemzetközi monetáris rendszert	A fejlődő országok gazdasági fellendüléséért küzd
Szorgalmazza az árfolyam stabilitást és a kiegyensúlyozott árfolyamkapcsolatokat	A fejlesztést hosszú távú hitelekkel és programokkal végzi
Az ideiglenes fizetésimérleg-problémákkal küzdő tagállamok számára közép- és rövidtávú hiteleket nyújt	Fiókéntézménye, az IDA által spec. pénzügyi forrásokat juttat a fejlődő országoknak (895 USD GDP/fő alatt)
A tagállamok tartalékait SDR kibocsátással egészíti ki	Bátorítja a fejlődő világban a vállalkozásokat fiókéntézménye, az IFC által
Pénzügyi forrás: tagállamok kvótabefizetése	Pénzügyi forrás: tőkepiacok, kötvénykibocsátás
Teljes befizetett kvótaállomány áll rendelkezésére	Alaptőke: XXXX USD, a tagállamok mintegy 10 %-ot fizettek
2300 alkalmazott, 187 tagállam	7000 alkalmazott, 187 tagállam (IBRD)

Nemzetközi Fejlesztési Társulás – International Development Association

- Célja a legszegényebb országok támogatása, hosszú távú, kamatmentes segélyekkel: a világ 78 legszegényebb országát segíti, melyből 39 Afrikában van. (170 ország a tagja) A kölcsönök 50%-a Afrikába érkezik.
- II. Vh után az IBRD kapta a fő szerepet
- Az 50-es évekre kiderült, hogy kedvezőbb kondíciók kellenek a legszegényebbeknek.
- A világbank egyes országai létrehozták az IDA-t 1960-ban . Cél ? A lehető legkedvezőbb kölcsönök biztosítása
- Az alapítók ragaszkodtak a banki diszciplinához.
- USA elnökének javaslatára az IDA a VB részévé vált
- Első kölcsönök 1961-ben Chilének, Hondurasznak, Indiának és Szudánnak
- Az évek alatt 78 országba 1300 projektet támogatott

Finanszírozás:

- Az ország 1 főre vetített éves bevétele kisebb kell legyen 1135 \$-nál
- Jól kell hasznosítania a korábban kapott kölcsönöket.
- Futamidejük 35-40 év
- A kezdetektől számítva ~162 mrd. USD kihelyezve
- Évente átlagosan 7-9 mrd USD kihelyezése
- Kölcsönök 50%-a Afrikába irányul
- IBRD-vel ellentétben nem a piacokról teremtik elő a forrásokat, hanem a gazdag tagországok befizetéseiből:
- Források az IBRD-től, és más szervezetektől,
- A Források több mint felét 45 ország adja
- A kezdeti időszakban az USA és UK voltak a legnagyobb befizetők
- Változás: Másik, fejlett országok is beszálltak.
- Legfőbb adományozók: USA 58 %, Francia o. 22 % , UK 8% Japán Német o., Norvégia stb..
- A kasszáat 3 évente töltik fel

Finanszírozás felhasználási céljai:

- Oktatás teremtése és fejlesztése
- Alapvető EÜ. szolgáltatások megteremtése
- Ivóvíz biztosítása
- Elektromos hálózat elősegítése
- Alapvető egészségi viszonyok megteremtése
- Életszínvonal növelése és Állami intézmények kialakítása

Magyarország és az IDA:

- HUN-IDA Kht. Vezérli már 8 éve
- Főbb programok 2010-2011-ben:
- Koszovói agrárszektor továbbképzése
- Koszovói közigazgatási vezetők továbbképzése
- Moldovai közigazgatási delegáció tanulmányútja az EU szabadkereskedelmi tárgyában
- Vietnámi közpénzügyek menedzselése és ell.
- Vietnámi monetáris és árf. pol alakításának tapasztalatai.

EBRD (EURÓPAI ÚJJÁÉPÍTÉSI ÉS FEJLESZTÉSI BANK)

AZ EBRD LÉTREHOZÁSÁNAK INDOKA:

- 1990-BEN PARAFÁLTÁK AZ EBRD ALAPOKMÁNYÁT
- 1991-BEN KEZDTE MEG MŰKÖDÉSÉT
- A II. VILÁGHÁBORÚT KÖVETŐ LEGJELENTŐSEBB NEMZETKÖZI MÉRETŰ SEGÉLYEZÉSI PÉNZINTÉZET
- TŐKÉT, ÉS TECHNIKAI SEGÍTSÉGET AD A KELET-EURÓPAI ORSZÁGOK MAGÁNGAZDASÁGAINAK ÚJJÁSZERVEZÉSÉHEZ.
- SEGÍTSÉGET NYÚJTANI EURÓPA ÉS KÖZÉP-ÁZSIA ORSZÁGAINAK A GAZDASÁGI ÁTMENET SORÁN, A KOMMUNIZMUS ÖSSZEOMLÁSA UTÁN, célja a magánszektor fejlesztése:
 - └ OLYAN GAZDASÁGILAG FONTOS LÉTESÍTMÉNYEKET AMELYEK BEN EGYNÉL TÖBB FOGADÓ ORSZÁG ÉRDEKELT
 - └ PÉNZÜGYI, GAZDASÁGI, KÖRNYEZETVÉDELMI KEZDEMÉNYEZÉSEKET
 - └ MAGÁNVÁLLALKOZÓI KEZDEMÉNYEZÉSEKET
 - └ TŐKEPIACI KEZDEMÉNYEZÉSEKET
- SZÁMOS SZOCIÁLISAN ÉS KÖRNYEZETILEG KÁROS BERUHÁZÁST TÁMOGATOTT ÉS TÁMOGAT: OLAJ ÉS FÖLDGÁZ BERUHÁZÁSOK, JELENLEG AZ EBRD AZ EGYETLEN FEJLESZTÉSI BANK MELY ATOMERŐMŰVEKNEK NYÚJT HITELEKET

OKAI:

- └ HIÁNYOS SZABÁLYRENDSZERREL RENDELKEZIK
- └ 2001-BEN ELKÉSZÜLT A BANK INFORMÁCIÓS POLITIKÁJA DE AZÓTA IS CSAK KEVESEBET FEJLŐDÖTT
- └ 2006-BAN VOLT EGY FELÜLVIZSGÁLAT DE AZÓTA SEM KÖVETELI MEG A BERUHÁZÁSOK SORÁN A TÁRSADALMI EGYEZTETÉSEK MEGFELELŐ SZÍNVONALÚ LEFOLYTATÁSÁT
- └ NINCS HASZNÁLHATÓ PANASZTÉTELI FOLYAMAT SEM, ÍGY MÉG A GYENGE SZABÁLYOK SINCSENEK BETARTVA

Rendes Tőkeforrásai:

- A BANK ENGEDÉLYEZETT ALAPTŐKÉJE,
- KÖLCSÖNÖK ÚTJÁN SZERZETT TŐKE,
- KÖLCSÖNÖK, VAGY GARANCIÁK VISSZAFIZETÉSÉBŐL KAPOTT TŐKE,
- ÉS AZ ÉRDEKELTSÉGI BEFEKTETÉSEK ELADÁSÁBÓL SZÁRMAZÓ JÖVEDELEM,
- ÉRTÉKPAPÍR-ÁTVITELI KÖTELEZETTSÉGEKBŐL SZÁRMAZÓ JÖVEDELEM,
- EGYÉB.

Különleges Tőkeforrásai:

- A BANK ÁLTAL BÁRMELY KÜLÖNLEGES ALAPHOZ CSATOLÁS MIATT ELFOGADOTT TŐKE,
- BÁRMELY KÜLÖNLEGES ALAPBÓL FINANSZÍROZOTT KÖLCSÖNÖKKEL ÉS GARANCIÁKKAL KAPCSOLATOS TŐKE
- ÉRDEKELTSÉGI BEFEKTETÉSBŐL SZÁRMAZÓ JÖVEDELEM,
- KÜLÖNLEGES TŐKEFORRÁSOK BEFEKTETÉSÉBŐL SZÁRMAZÓ JÖVEDELEM.

Finanszírozási formái:

- MÁS NEMZETKÖZI INTÉZMÉNYEKSEL, BANKOKKAL, HITELEZŐKKEL KÖZÖS FINANSZÍROZÁS
- GARANCIÁVÁLLALÁS/NYÚJTÁS
- JEGYZETT ALAPTŐKE FEL NEM TÖLTÖTT RÉSZE
- HITELEK

Tevékenységi köre:

- MAGÁNSZEKTOR FEJLESZTÉSÉHEZ SZÜKSÉGES INTÉZMÉNYI, INFRASTRUKTURÁLIS KERETEK KIALAKÍTÁSÁNAK SEGÍTÉSE,
- PRIVATIZÁCIÓ,
- PÉNZÜGYI SZEKTOR REFORMJA,
- KIS- ÉS KÖZÉPVÁLLALATOK MEGTEREMTÉSE,
- IPARVÁLLALATOK SZERKEZETI ÁTALAKÍTÁSA,
- KÖRNYEZETVÉDELEM, KÖRNYEZETI REHABILITÁCIÓ,

Nemzetközi fizetések bankja (BIS) szerepe, funkciói és a nemzetközi pü-i rendszer kapcsolata, hitelminősítők;

BIS – Bank for International Settlements – Nemzetközi fizetések bankja – „Jegybankok bankja”

Funkciói és szerepe:

Múlt:

- Legrégbbi pénzügyi szervezet, eredetileg a **német jóvátételi kötelezettségeket** rendező Young-terv pénzügyi lebonyolítására hoztak létre **1930**-ban.
- Aranystandard összeomlása után kiépítette a nemzetközi fizetési rendszert
- 1962-71 között a nemzetközi valutaválságok megelőzése és kezelése volt a fő feladat, amellyel segítette a bankrendszer stabilitását.
- 1971 óta a szervezet profilja az európai pénzügyi piacok elemzése illetve bank- és biztosítótársaságok felügyelete.

Jelen:

Mára a jegybankok közötti együttműködés és információ csere kiemelt fórumává vált.

Székhelye: Svájc – Bazel

Képviselet: Hong Kong, Mexico City

Jelenleg 56 ország központi bankjának tulajdonában van.

- A BIS fontos közgazdasági és monetáris kutatási tevékenységet folytat, a nemzetközi pénzügyek terén statisztikai adatokat gyűjt, javaslatokat fogalmaz meg a nemzetközi pénzügyi közösség számára.
- A BIS a központi bankok és nemzetközi szervezetek számára banki funkciókat is ellát, mint például tartalék kezelés és arannyal történő tranzakciók lebonyolítása. A nemzetközi pénzügyi intézmények számára is ellát bankári és alapkezelési feladatokat.

Főbb feladatai:

- Kezességvállalás nemzetközi pénzügyi műveletek során
- A pénzügypolitika vizsgálata
- A jegybankok közötti együttműködés segítése
- A nemzetközi pénzügyi rendszerek stabilitásának megőrzése

Bankok felügyelete

- Statisztikák és információk gyűjtése, publikálása
- Banki feladatok ellátása nemzeti jegybankok számára
- Ellenőrzési normák kidolgozása
- Kockázatkezelési elvek meghatározása
- **Bázeli szabályozási rendszer**
Hitelintézetekre vonatkozó nemzetközi banki tőke megfelelési szabályozás

Bázel II., 2004. június. 3 pillér:

- └ a minimális szabályozási tőkeszükséglet és az annak meghatározásához választható módszerek együttese;
- └ a tőke megfelelés belső mérése, valamint felügyeleti értékelése és felülvizsgálata;
- └ a tőke megfeleléssel kapcsolatos információk nyilvánosságra hozatalának követelménye.

Bázel III., 2013-15.

- └ kötelező tőketartalék ráta: 7 %
- └ biztonsági buffer 2,5 % (2019.)
- └ kiegészítő "anticiklikus buffer" 0-2,5 %
- └ 94 pénzügyi intézet, 600 milliárd EUR ST növelés

Hitelminősítők

Hitelminősítés létrejött:

- Az első hitelminősítő intézet a XIX. század II. felében jött létre (vasútépítő- és üzemeltető társaságok indulásával)
- A befektetők többsége elsősorban Európából származott, így szükség volt a cégek pénzügyi helyzetét értékelő független forrásra
- 1906-tól statisztikai hivatal segítette, majd elkezdődött a vállalati kötvények adósságbesorolása, majd az állami adósságok minősítése, '40-től az önkormányzati kötvények besorolása is.

Mit csinál a hitelminősítő?:

- Segíti a befektetőket, hogy mikor, mibe és melyik országba érdemes befektetni
- Ha egy ország vagy vállalat kötvénykibocsátáson szeretne hitelhez jutni, a hitelminősítőnek fizet, aki besorolja kötvényét a piac kilátások alapján
- Besorolás A-tól D-ig tartó skálán 22 külön kategóriát jelöl (BBB alatt a kötvényt már nem ajánlják befektetésre)

Érvek a hitelminősítők ellen 1.:

- A világválságot (2008) megelőzően nem jelezték előre és tévedtek is az értékpapírok és hiteltermékek minőségében (Lehman Brothers)
- Intézetek lassúak, ítéletek kevésbé iránymutatóak (inkább a piaci mozgásokat követi le)
- Sokszor magát a leminősítést árazzák be előre (önbeteljesítés)
- Azért nyúl egy ország osztályzatához mert azt várják tőle
- Nem vállalnak felelősséget, max a tekintélyük csorbul (francia eset)
- Besorolásaikra számos befektetési alap szabályzata épít ha nem adnak minősítést, befagy a piac
- Részrehajlóak saját országaikkal szemben
- Hitelminősítők finanszírozása (az a vállalat fizet, amelyik a kibocsátani kívánt kötvény besorolását kéri)
- Pénzügyi információkhoz hamarabb jutnak, mint a többi kockázatértékeléssel foglalkozó résztvevő
- Hitelminősítői piacon lényegében oligopol helyzet van
- Tökéletlen a rendszer
- Ha „bóvli”, akkor nem vehető/tarthatóak a kötvények

Érvek az EU hitelminősítők ellen:

- Nem függetlenek
- A közös érdek miatt nem képes objektíven rangsorolni az európai országokat befolyásolás!
- Az EU sem tévedhetetlen szűkülhet a piac
- Ellensúly vagy inkább ellentét?! (USA vs. EU)
- Jó az angolszász gondolkodás
- Az EU mellett más, kisebb hitelminősítők szerepe is nő

Jelenlegi helyzet (piaci résedés): Standard & Poor's: 40%; Moody's: 40%; Fitch: 5%; Egyéb: 5%